

Tampereen korkeakoulusäätiö sr

Jorma Eloranta

26.1.2025 Muistio

Tampereen yliopiston johtosäännön 10 § 3 momentin muutoksesta päättäminen

1. Tausta

Konsistori on käsitellyt nimityskomitean kokoonpanoa pitkään esimerkiksi kokouksessaan 5/2021 ja aiempi hallitus kokouksessaan 4/2021. Tällöin asia palautui valmisteluun. Konsistori on marraskuussa 2024 käsitellyt asiaa mm. iltakoulussaan ja tehnyt joulukuussa 2024 liitteestä 1 ilmenevän aloitteen johtosäännön 10 § 3 momentin muuttamisesta. Asiasta on käyty keskusteluja ennen päätöksentekoa konsistorin ja hallituksen puheenjohtajistojen kesken ja konsistorin puheenjohtajisto on informoinut asiasta rehtoria. Konsistori on pyrkinyt aikatauluttamaan asian niin, että mahdollinen muutos ehditään ottamaan huomioon ennen seuraavaa hallituksen valintakierrosta vuonna 2025.

Konsistorin muutosehdotuksen ”tavoitteena on turvata eri yliopistoyhteisön ryhmien tasavertainen osallistumisen mahdollisuudet hallituksen valintaprosessissa ja yliopistojen kärkialojen akateeminen edustus nimityskomiteassa ja sujuvoittaa hallituksen valintaprosessia ja tähdätä parhaan mahdollisen hallituksen valintaan.”

Konsistorin puheenjohtajan kirjelmässä hallituksen puheenjohtajalle on selostettu, että konsistorissa on todettu, että nimityskomitean koostumusta säädellään johtosäännön lisäksi johtosäännön lisäksi myös mm. tasa-arvolaisissa. Kirjeessä todetaan edelleen: ”Konsistorissa on pidetty ongelmallisena sitä, että opiskelijajäsenen tulee edustaa jotain osaamiskärkeä. Lisäksi hallinto- ja tukipalveluhenkilöstön (muu kuin opetus- ja tutkimushenkilöstö) jäsenen kuuluminen nimityskomiteaan on nykysääntelyn mukaisesti mahdotonta.”

Konsistorin puheenjohtajan mukaan ”pyrkimyksenä on tehdä ehdotus, jossa valtasuhteet perustajien edustajien (nykyisin kolme) ja yliopistoyhteisön edustajien (nykyisin kolme, joista yksi toimii puheenjohtajana) eivät juuri muutu nykyisestä eivätkö poikkea muissa säätiöyliopistoissa voimassa olevista säännöksistä (Aalto yliopistossa nimityskomiteassa on kolme yliopistoyhteisön ja kaksi perustajien edustajaa).”

2. Päätöksentekojärjestys

Konsistorin päätös on luonteeltaan aloite rehtorille ja hallitukselle, koska säätiön sääntöjen mukaan (8§ 2 mom 6 kohta) hallitus päättää johtosäännöstä ja muista vastaavista säännöistä.

Normaalisti eli sääntöjen 9 §:n 1 mom 4 -kohdan mukaan rehtorin tehtävänä on vastata hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja esittelystä.

Johtosäännön 10 §:n mukaan rehtori ei osallistunut hallituksen ja nimityskomitean nimittämispäätöksiin. Vaikka johtosäännön muutos ei ole suoranainen nimittämispäätös, rehtori on pitänyt yliopiston kannalta parempana tulkita kyseistä säännöstä siten, ettei hän esittele asiaa, mistä syystä hän on pyytänyt hallituksen puheenjohtajaa valmistelemaan hallituksen päätöstä ja esittelemään asian. Hallituksen puheenjohtaja on hyväksynyt pyynnön.

3. Hallituksen päätöksen valmistelu

Ennen konsistorin päätöstä konsistorin ja hallituksen puheenjohtajistojen tapaamisessa johtosäännön 10 § 3 momentin muutossuunnitelmasta keskusteltiin joulukuussa 2024. Läsä oli myös muutama muu hallituksen jäsen ja rehtori. Hallituksen puolelta esitettiin varauksia muutoksen tarpeellisuuteen ja sisältöön. Keskusteluissa tuotiin esille vaihtoehto 4+4 eli perustajista ja yliopistosta edelleen yhtä monta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajisto kävi rehtorin läsnä ollessa perusteellisen keskustelun asiasta konsistorin ”iltakoulun” yhteydessä 21.1.2025. Keskustelussa jokainen läsnäollut konsistorin jäsen ilmaisi käsityksensä asiasta.

Sen jälkeen kun rehtori on pyytänyt hallituksen puheenjohtajaa valmistelemaan hallituksen päätöstä, hän on ollut yhteydessä muutamiin perustajaorganisaatioiden edustajiin ja käynyt keskusteluita hallituksen ja muun yliopistoyhteisön piirissä.

Näissä keskusteluissa on ilmennyt, että ainakin osa perustajista kokee konsistorin ehdottamaa johtosäännön muutosta tarpeettomaksi ja yliopiston ja sen perustajien välisen luottamuksen kannalta haitalliseksi. Hallituksen keskeisin tavoite on ollut ja on luottamuksen rakentaminen toisaalta korkeakoulu-yhteisön sisällä ja toisaalta korkeakoulu-yhteisön ja sen sidosryhmien kesken.

Valmistelulla on pyritty löytämään ratkaisu, joka rakentaisi yhteisymmärrystä ja luottamusta yliopiston sisällä sekä yliopiston ja sen sidosryhmien kesken.

4. Taustaa nimityskomitean ja hallituksen valinnalle

TKS:n säännöt 2 § säätiön tarkoitus: ” Säätiö toimii vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän, muun yhteiskunnan ja kansainvälisen tiede- ja taideyhteisön kanssa sekä edistää koulutuksen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä soveltavaa tutkimusta ja elinkeinoelämää palvelevaa kehitystoimintaa. Säätiön tehtävänä on korkeatasoisen ja kansainvälisen tutkimuksen ja opetuksen avulla toimia pitkäjänteisesti suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn sekä ihmiskunnan ja ympäristön eduksi.”

TKS:n sääntöjen 6 §:n ja yliopiston johtosäännön 3 §:n ote : ”Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa strateginen ja riippumaton hallitus, johon puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan lukien kuuluu seitsemän (7) jäsentä. Säätiön hallitus on yliopiston hallitus. Hallituksen on monipuolisesti edustettava säätiön toimialaan kuuluvien tieteiden ja taiteiden sekä yhteiskuntaelämän ja elinkeinoelämän kotimaista ja kansainvälistä korkeimman tason asiantuntemusta.”

Sääntöjen 6 §:n ote: ”Hallituksen jäsenen nimittämisen valmistelee johtosäännössä tarkemmin määritellyllä tavalla konsistorin asettama hallituksen nimityskomitea, joka koostuu yliopistoyhteisön edustajista ja perustajien asettamista henkilöistä.”

Hallituksen tärkeimmät tehtävät voidaan ryhmitellä sanojen strategia, talous ja johtaminen alle. Olisi eduksi, jos mahdollisimman monella hallituksen jäsenellä olisi kokemusta säätiön muodostaman konsernin kokoluokan taloudellisen organisaation johtamisesta ja/tai yliopiston, korkeakoulun tai muun tiedelaitoksen toimintaperiaatteista.

Nimityskomiteassa tulisi olla paras mahdollinen asiantuntemus löytämään ja valitsemaan henkilöitä, jotka yhdessä ja kukin osaltaan parhaalla mahdollisella tavalla täyttää nämä vaatimukset ja antavat suostumuksensa hallituksen jäsenyyteen.

5. Päätöksentekovaihtoehdot

Päätöksenteossa voidaan nähdä seuraavat perusvaihtoehdot:

- a) Johtosääntö ei muuteta ja konsistorin aloite raukeaa
- b) Johtosääntöä muutetaan konsistorin ehdottamalla tavalla
- c) Johtosääntöä muutetaan ottaen huomioon konsistorin ehdotus perusteluineen ja perustajilta saatu palaute. Tällöin on kaksi vaihtoehtoa:
 - C1) myös perustajien edustajien lukumäärää lisätään yhdellä konsistorin ehdottamalla tavalla eli nimityskomiteassa olisi 8 jäsentä, puolet perustajista, puolet yliopistosta
 - C2) konsistorin jäsenmäärä 7 hyväksytään konsistorin ehdottamalla tavalla ja muutoin soveltuvin osin noudatetaan Aalto-yliopiston käytäntöä

Vaihtoehtojen arviointia:

- a) Vaihtoehtoa voidaan pitää epätarkoituksenmukaisena, koska hallituksen keskeinen tavoite on rakentaa luottamusta korkeakouluyhteisön sisällä ja korkeakouluyhteisöön sen sidosryhmien piirissä. Konsistorin päätöksen huomiotta jättäminen voidaan kokea kielteisenä, konsistorin puheenjohtajan kirjeessä mainittujen pulmien ratkaisematta jättämisen takia.
- b) Ainakin eräät perustajat ovat kokeneet konsistorin päätöksen tarpeettomaksi, koska nimityskomitean työssä ei ole koettu sellaisia ongelmia, että sen kokoonpanoa tulisi muuttaa. Konsistorin päätöksen hyväksyminen korostaisi ”valtasuhteita” yliopistoväen ja perustajien välillä, vaikka kaikki perustajat (kuten yliopistoväkikin) haluavat yliopiston menestymistä ja sille parhaan mahdollisen hallituksen.
- c) Parhaan mahdollisen keskinäisen luottamuksen rakentamiseksi ja toimivan ratkaisun löytymiseksi, pidämme edelleen jompaakumpaa vaihtoehtoa C nykytilannetta parempana.

5. Esittelijän perustelut vaihtoehdolle c

Nimityskomitean keskeisin tehtävä on ehdottaa henkilöitä Tampereen korkeakoulusäätiön sr:n (TKS) hallitukseen. TKS:n eli yliopiston hallitus toimii myös konsernin hallituksena. Konserniin kuuluu muutamia tytäryhtiöitä kuten Tampereen ammattikorkeakoulu Oy (TAMK) ja merkittäviä vähemmistöosuuksia. Hallituksessa tulee niin muodoin olla osaamista konsernijohtamiseen sen ohella, että hallituksen tulee täyttää sääntöjen 6 §:n 2 momentin pätevyysvaatimukset.

Nimityskomitealla tulisi olla mahdollisimman hyvä tuntemus, mitä hallitustyöskentely yleisesti ja TKS:ssa erityisesti edellyttää. Nimityskomitean kokoonpanolla voi olla merkitystä sille, että mahdolliset hallituksen jäsen ehdokkaat antavat suostumuksensa olla ehdolla tehtävään. Toisaalta yliopistolaki, TKS:n säännöt ja muut säännökset ohjaavat voimakkaasti hallitukseen valittavien piiriä ja siten nimityskomitean toimintaa.

Pidämme ymmärrettävänä konsistorin ehdotusta lisätä yliopiston piiristä valittavien nimityskomitean jäsenten määrää nykyisestä kolmesta neljään, vaikka jo tällöin nimityskomitean jäsenten lukumäärä kasvaa, mikä jäykistää komitean tehtävän hoitamista nykyiseen verrattuna. Jos myös perustajien edustajien lukumäärä nostetaan neljään, nykyinen tasapaino jatkuisi, vaikkakin jäykkyys kasvaisi.

Vaihtoehtona C2 on puheenjohtajuuden osalta Aalto-yliopiston käytäntö. Aallossa nimityskomiteassa on viisi jäsentä, kolme yliopistoväkeä edustavia ja kaksi perustajista, jonka lisäksi nimityskomitean tulee kuulla ylioppilaskuntaa. Aallossa nimityskomitea valitsee itse puheenjohtajansa ja varapuheenjohtajansa. Aallossa käytäntönä on ollut valita puheenjohtaja perustajien piiristä. Tampereen teknillisen

yliopiston säätiöyliopistokaudella puheenjohtajana vuorottelivat perustajien ja yliopiston piiristä valitut henkilöt.

Molemmissa vaihtoehdoissa C1 ja C2 puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja muodostavat puheenjohtajiston, jossa toinen on valittu yliopistoväkeä edustavista henkilöistä, toinen perustajien piiristä.

Nimityskomitean yliopistoyhteisön piiristä valittavien valintakriteereissä on pitäydytty konsistorin aloitteessa ehdottamaan muotoiluun. Se antanee hieman nykyistä enemmän vaihtoehtoja konsistorille ja turvaa opiskelijaedustuksen nimityskomiteassa.

Sen sijaan, että korostettaisiin ”valtasuhteita” pidämme tärkeänä, että johtosäännössä tuodaan esiin nimityskomitean yksimielisen päätöksen merkitys. Ehdotukseen ei sisälly konsistorin aloitteeseen sisällytetty uusi periaate, jonka mukaan nimityskomitean tulisi nauttia konsistorin luottamusta. Pidämme sitä tarpeettomana, kun ottaa huomioon konsistorin muutosaloitteensa tavoitteet. Toisaalta toimikauden muuttaminen osaltaan tekee siitä tarpeettoman.

Ehdotukseen on myös lisätty nimityskomitean tehtävät. Tällä hetkellä rehtori päättää hallituksen jäsenten palkkioista, koska sitä ei ole säädetty muille säätiölain tuntemille toimielimille eli hallitukselle itselleen. Mielestämme nimityskomitea on paras riippumaton toimielin tekemään asiasta päätöksen, jonka rehtori vahvistaa, jotta myös säätiölain osalta asia ei jää toimivallan osalta tulkinnanvaraiseksi.

Nimityskomitean toimikaudeksi esitämme noin vuotta. Käytännössä jäsenet voidaan valita uudestaan, jos he ovat edelleen siinä tehtävässä, missä toimivat edellisellä valintakierroksella ja heidän jatkoaan ehdotetaan. Uudelleenvalinta ainakin muutama kerta on myös suotavaa. Toisaalta toimikausia on syytä rajata, jotta saadaan jatkuvuuden lisäksi tervettä vaihtuvuutta.

6. Esittelijän päätösesitys konsistorin kanssa käydyn keskustelun jälkeen

Esitän, että Tampereen yliopistona toimivan Tampereen korkeakoulusäätiön johtosäännön 10 § 3 momentti muuttamisesta pyydetään konsistorilta ja perustajilta. Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 21.2.2025 mennessä. Lausunnon antajia pyydetään erityisesti vastausta siihen, kelpaako kumpi tahansa C-vaihtoehdoista vai onko jompikumpi niistä selvästi toista parempi lausunnon antajan mielestä.

Jorma Eloranta
